

EUROOPAN
TILINTARKASTUS
TUOMIOISTUIN

FI

Puhe

Luxemburg, 8. lokakuuta 2019

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen presidentin Klaus-Heiner Lehnen puhe

**Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuoden 2018 vuosikertomuksen esittely
Euroopan parlamentin talousarvion valvontavaliokunnalle**

Bryssel, 8. lokakuuta 2019

Alustava versio.

Ainoastaan puhujan esittämä toisinto on pätevä.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Arvoisa puheenjohtaja,

talousarvion valvontavaliokunnan jäsenet.

Arvoisa komissaari Oettinger,

neuvoston puheenjohtajavaltion edustajat.

Hyvät naiset ja herrat,

Kiitän teitä siitä, että olette tänä aamuna varanneet aikaa tilintarkastustuomioistuimelle. Tiedän teidän olevan erittäin kiireisiä uuden komission kuulemisen vuoksi.

En ole vielä ehtinyt tavata teistä jokaista, joten esittäydyn lyhyesti. Nimeni on Klaus-Heiner Lehne. Olen toiminut tilintarkastustuomioistuimen presidenttinä lokakuusta 2016 lähtien. Viime viikolla minulla oli kunnia tulla valituksi uudestaan presidentin tehtävään, jossa siis jatkan vielä kolmen vuoden ajan. Tässä tilaisuudessa edustan tilintarkastustuomioistuimen 28 jäsentä, joista jokainen on tehtävässään vienyt eteenpäin yhteistä päämääräämme. Toivomme tapaavamme teidät kaikki henkilökohtaisesti mahdollisimman pian ja, arvoisa puheenjohtaja, toivotamme teidät myös tervetulleeksi toimitiloihimme Luxemburgiin heti, kun tapaamisen ajankohta saadaan sovittua.

Tänä aamuna tarkoituksenani on kuvata lyhyesti EU:n varainhoidon tilannetta. Tilintarkastustuomioistuin arvioi vuosikertomuksessaan ja etenkin tarkastuslausumassaan, onko talousarviovarat, joista te parlamentissa päätitte viime vuodeksi, käytetty laillisesti, sääntöjenmukaisesti ja tietenkin vaikuttavasti. Lyhyesti kuvattuna tehtävämme on tutkia – hiukan kuin lääkäri vuositarkastusta tehdessään – mitkä elimistön osat toimivat hyvin, mitkä osat saattavat oirehtia ja mistä oireet voivat perimmiltään johtua.

Tarkastustiimimme ovat kollegani Lazaros Lazaroun ja vuosikertomuksen eri luvuista vastaavien jäsenten johdolla tehneet suuren työn tutkiakseen EU:n varainhoitovuoden 2018 talousarvion kaikkien osa-alueiden tilit, tulot ja menot. Keskustelimme havainnoista suoraan ja intensiivisesti komission ja tarpeen mukaan myös niiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa, jotka osallistuvat EU:n varainkäyttöön. Tämän tulette huomaamaan lukiessanne tarkastushavaintoihin saamiamme vastauksia. Tilintarkastustuomioistuin ottaa lopullisessa arviossaan huomioon kaikki hyödylliset tiedot, jotka se on koonnut tämän laajan tietojentarkistusprosessin mittaan.

Jokavuotiseen tapaan tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut EU:n konsolidoidun tilinpäätöksen. Nyt tarkastuksen kohteena oli varainhoitovuosi 2018. Näkemyksemme mukaan tilinpäätös antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot EU:n taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheellisyyskysymyksiä. Tilintarkastustuomioistuin pani merkille, että komissio on edelleen parantanut (EU:n henkilöstön) työsuhte-etuuksiin liittyviä vastuita koskevia laskentaprosessejaan. Tilintarkastustuomioistuin aikoo seurata tätä osa-aluetta myös jatkossa.

Toiseksi on syytä tuoda esiin, että EU:n talousarvion tulojen osalta virhetasoa ei havaittu olennaiseksi.

- o Tilintarkastustuomioistuin perehtyi järjestelmiin, joilla komissio varmistaa, että tulot eri lähteistä on laskettu ja kerätty oikein ja niistä raportoidaan oikeellisesti. Lisäksi se tutki lukuisia komission perintämääräyksiä sekä kansallisia järjestelmiä. Totesimme, että kaikissa kolmessa tarkastuskäynnin kohteena olleessa jäsenvaltiossa (Espanja, Italia ja Ranska) oli puutteita todettujen mutta vielä kantamatta olevien tullimaksujen hallinnoinnissa.
- o Tilintarkastustuomioistuin havaitsi lisäksi, että komission perinteisiin omiin varoihin kohdistamat tarkastukset eivät perustuneet jäseneltyyn ja dokumentoituun riskinarviointiin. Komissio ei esimerkiksi aseta jäsenvaltioita järjestykseen riskitason perusteella. Siksi tilintarkastustuomioistuin ei voinut olla varma siitä, kohdentuvatko tarkastukset tarkoituksenmukaisesti niille osa-alueille, joilla EU:n talousarvion omien varojen keräämiseen liittyvät riskit ovat suurimmat.
- o Tilintarkastustuomioistuin pani merkille myös, kuinka komissio viivyttämättä asetti yleisen varauman niiden BKTL-tietojen osalta, joita Ranska käyttää maksuosuutensa laskemiseen. Syynä oli tietojen riittämätön laatu. Samoin totesimme, että komissio päätti kolmantena vuonna peräkkäin asettaa varauman sellaisten Yhdistyneen kuningaskunnan kantamien tullien osalta, jotka koskevat tuontia Kiinasta.

Kolmanneksi mainittakoon tarkastuslausumamme kestoaihe, arvioitu virhetaso, jonka suuruudeksi tilintarkastustuomioistuin arvioi menojen osalta 2,6 prosenttia¹. Toisin sanoen tilintarkastustuomioistuin arvioi, että 2,6:tta prosenttia maksuista ei olisi pitänyt suorittaa EU:n talousarviosta, koska varojen käyttö ei ollut EU:n sääntöjen mukaista. Tämä kokonaisarvio vie kuitenkin huomion tärkeästä näkökohdasta, nimittäin siitä, että varojen maksamisperuste vaikuttaa virheriskiin huomattavasti.

Noin puoleen² EU:n talousarvion menoista sovelletaan monimutkaisia sääntöjä. Kyse on pääasiassa maksuista, jotka perustuvat kulujen korvaamiseen. Tällöin edunsaajien on esitettävä tukihakemus, joka sisältää heille aiheutuneet tukikelpoiset kulut. Tuetut hankkeet saattavat liittyä tutkimukseen, työllisyyteen tai alueelliseen ja maaseudun kehittämiseen taikka kehityshankkeisiin EU:n ulkopuolisissa maissa. Tällaisten menojen arvioitu virhetaso on 4,5 prosenttia eli suhteellisen korkea.

Sen sijaan virheriski on pienempi menoissa, joihin sovelletaan yksinkertaisempia sääntöjä. Tässä tapauksessa tarkoitetaan pääasiassa menoja, jotka perustuvat tukioikeuksiin. Edunsaajille myönnetään tukea, jos he täyttävät tietyt ehdot. Tällaisia maksuja ovat muun muassa viljelijöille maksettavat suorat tuet, hallintomenot, apurahat opiskelijoille ja budjettituki EU:n ulkopuolisille maille. Virhetaso ei siis ole olennainen noin 50 prosentissa tilintarkastustuomioistuimen tarkastamasta perusjoukosta.

¹ Alempi virheraja: 1,8 prosenttia, arvioitu virhetaso: 2,6 prosenttia, ylempi virheraja: 3,4 prosenttia. Vuosikertomuksen kohta 1.15.

² Eli 50,6 prosenttiin.

Tästä syystä tilintarkastustuomioistuin antoi nyt menoista varauman sisältävän tarkastuslausunnon kolmantena peräkkäisenä vuonna. Tällaisen lausuman sanoma on ”kyllä, mutta...”. On rohkaisevaa, että komissio ja jäsenvaltiot ovat pysyneet kahtena edeltävänä vuonna havaitun edistyksen tasolla. Tarkastajat toivat esiin eräitä myönteisiä seikkoja vähäriskisistä osa-alueista, mutta samaan aikaan suuririskisillä osa-alueilla on yhä ratkaistavana vakavia ongelmia. Palaan tähän hetken päästä.

Tulevaisuudessa tilintarkastustuomioistuin aikoo monivuotisen strategiansa mukaisesti perustaa tarkastuslausumansa varmentavaan tarkastustapaan. Tämä merkitsee, että aiomme käyttää antamamme varmuuden perustana vahvistuslausumaa, jonka komissio laatii itse toimittamiensa tarkastusten ja yhteisen hallinnon tapauksessa kansallisten tarkastusten pohjalta. Olen vakuuttunut, että polku syntyy kulkemalla. Ryhtymällä konkreettisiin toimiin – jotka tosin saattavat alkuun olla vaatimattomia – saavutamme tämän varsin järkeenkäyvän tavoitteen ja voimme luottaa toisten tarkastajien jo tekemään työhön.

Vuosikertomuksestamme näette, että tilintarkastustuomioistuin suhtautuu usein kriittisesti moniin jäsenvaltioiden ja komission toimittamiin tarkastuksiin (esimerkiksi koheesioalan menojen tarkastamiseen osallistuu jäsenvaltioissa jotakuinkin 126 eri viranomaista). Tämän tarkastustyön tuloksia on näin ollen usein vaikea hyödyntää, saati luottaa tuloksiin entistäkin laajemmin. Haluan kuitenkin korostaa, että tarkastajamme ovat havainneet monia parannuksia ja hyviä käytäntöjä jopa koheesio politiikan kaltaisella keskeisellä alalla. On myös totta, että komissio näkee paljon vaivaa parantaakseen erilaisten kansallisten viranomaisten ja todentamisviranomaisten työtä edelleen.

Tilintarkastustuomioistuin siis edistyy komission kanssa tekemässään työssä pyrkiessään luomaan olosuhteet, jotka mahdollistavat siirtymisen kohti varmentamiseen perustuvaa toimintatapaa. Haluankin tässä yhteydessä kiittää tuesta komissaari Günther Oettingeriä. Vien mielelläni tätä hanketta eteenpäin myös hänen seuraajansa kanssa.

Arvoisat valiokunnan jäsenet, seuraavaksi haluaisin käsitellä eri toimintapolitiikan otsakkeita ja tuoda esiin eräitä keskeisiä havaintojamme.

Kilpailukykyä koskevan monivuotisen rahoituskehityksen otsakkeen osalta havaitsimme huomattavasti vähemmän virheitä kuin edellisvuonna (kaksi prosenttia). Tutkimuksen alalla suurimman virhelähteen muodostavat tukeen oikeuttamattomat henkilöstökulut. Totesimme myös, että komission toimista huolimatta startup-yritykset ja pk-yritykset olivat virhealttiimpia kuin muut, mahdollisesti kokeneemmat tai suuremmat, edunsaajat.

Tilintarkastustuomioistuin tarkasti esimerkiksi yhden Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevan pk-yrityksen, joka oli toteuttanut aivan ensimmäisen EU-hankkeensa ja ilmoittanut kaikkiaan 1,1 miljoonan euron kulut. Tarkastamiemme tapahtumien arvosta jopa kolmasosassa oli olennaisia virheitä. Tilintarkastustuomioistuin totesi myös, että suurten tutkimusinfrastruktuurien kuluihin kohdistuneet tarkastukset eivät olleet vaikuttavia. Kolmesta tarkastamastamme tapauksesta kahdessa kulut oli ilmoitettu merkittävästi liian suurina (75 000 euroa ja 130 000 euroa), vaikka komissio oli tarkastanut nämä tapahtumat ennalta perusteellisesti. Painotimmekin lainsäädäntöehdotuksesta antamassamme lausunnossa, jonka lähetimme teille viime vuonna, että EU:n tutkimusohjelmissa on käsityksemme mukaan runsaasti yksinkertaistamismahdollisuuksia. Tilintarkastustuomioistuimen näkemys on, että komission ehdotuksessa uudeksi,

vuosien 2021–2027 Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaksi pyritään korjaamaan ainakin osa niistä taustalla vaikuttavista virheläheistä, jotka olemme havainneet tarkastustemme yhteydessä. Nyt on parlamentin ja neuvoston tehtävä viimeistellä nämä säännökset. Tarkastajamme ovat käytettävissänne, jos kaipaatte lisäasiantuntemusta niitä koskevien neuvottelujen aikana.

Taloudellisen ja sosiaalisen koheesion alalla tilintarkastustuomioistuin arvioi virhetason olennaiseksi (viisi prosenttia). Havaitsemiemme virheiden määrä ja vaikutus viittaavat jatkuviin puutteisiin kansallisten hallintoviranomaisten ilmoittamien menojen sääntöjen mukaisuudessa. Keskeisen ongelman muodostivat tukeen oikeuttamattomat hankekulut. Tilannetta pahensi joissakin maissa se, että ennestään monimutkaisten EU:n ehtojen lisäksi sovellettiin kansallisia ehtoja (ylisääntely). Myös julkisiin hankintoihin liittyy monesti ongelmia: viranomaisen saattaa esimerkiksi tehdä sopimuksen palveluista ilman tarjouskilpailua.

Luonnonvarojen virhetasoksi tilintarkastustuomioistuin arvioi 2,4 prosenttia. Virhetaso koostui tukeen oikeuttamattomista ilmoitetuista kuluista, pinta-alaa tai eläimiä koskevista virheellisistä tiedoista, julkisiin hankintoihin liittyvistä ongelmista ja hallinnollisista virheistä. Suorien tukien (72 prosenttia otsakkeen menoista) virhetaso ei kuitenkaan kokonaisuutena katsoen ollut olennainen. Tämä on hyvä uutinen, ja tilintarkastustuomioistuin totesi, että useat eri tekijät auttoivat merkittäväällä tavalla ehkäisemään ja vähentämään virheitä. Tällaisia tekijöitä olivat muun muassa viljelylohkojen tunnistamisjärjestelmä (LPIS), viljelijöille annettu mahdollisuus tehdä hakemukset sähköisesti sekä viljelijöiden tukihakemuksiin kohdistetut alustavat ristiintarkastukset. Muunlaisia maksuja tutkiessamme voimme havaita, että säännöt ovat monimutkaisemmat, mikä lisää virheriskiä. Esimerkkinä mainittakoon tapaus, jonka tarkastimme Puolassa. Siinä saman perheen jäsenet hakivat erikseen tukea sikalan parannustöihin väittäen toimivansa erillisinä pk-yrityksinä. Tarkastus toi kuitenkin esiin, että kyse oli tosiasiaissa perheyrityksestä, joka kokonaisuutena ei täyttänyt pk-yrityksille myönnettävän tuen ehtoja.

Turvallisuuden ja kansalaisuuden osalta tilintarkastustuomioistuin tuo esiin puutteita julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisessa. Lisäksi havaitsimme turvapaikka- ja maahanmuuttorahastossa ja sisäisen turvallisuuden rahastossa järjestelmäpuutteita, jotka liittyivät tarkastuksen kohteena olleisiin jäsenvaltioihin.

Olette varmasti tietoisia siitä, että otsakkeessa ”Globaali Eurooppa” suuria määriä EU:n varoja myönnetään kansainvälisten organisaatioiden kautta. Tilintarkastustuomioistuimen oli kuitenkin myös tänä vuonna vaikea saada ajoissa käyttöönsä olennaisia tositteita kolmesta UNICEFin ja Maailman ruokaohjelman toteuttamasta toimesta. Tilintarkastustuomioistuin ei pidä hyväksyttävänä, että eräät kansainväliset organisaatiot eivät toimita sille pyynnöstä kaikkia asiakirjoja ja tietoja, jotka se tarvitsee tarkastuksissaan. Olenkin tyytyväinen, että komissio hyväksyy suosituksemme ja ottaa käyttöön järjestelmän, jolla kansainvälisiin organisaatioihin voidaan olla yhteydessä välittömästi. Tarkastajamme havaitsivat lisäksi useita tapauksia, joissa menot eivät oikeuttaneet tukeen. Tällainen oli esimerkiksi tapaus, jossa kansainvälinen organisaatio halusi EU:n maksavan 31 lentolippua Jamaikalle suuntautunutta henkilöstömatkaa varten. Kulut eivät selvästikään ole tukikelpoisia, vaan varat on perittävä takaisin.

Viimeisenä näkökohtana otan esiin hallintoa käsittelevän monivuotisen rahoituskehysten otsakkeen, jossa virhetaso ei arviomme mukaan ollut olennainen. Haluaisin täältä osin kuitenkin painottaa kahta seikkaa. Ensinnäkin tilintarkastustuomioistuimien havaitsevia puutteita tarkastuksissa, jotka komissio kohdistaa perheleisien myöntämiseen EU:n henkilöstölle. Toiseksi, arvoisa puheenjohtaja, havaitimme seikan, joka saattaa olla valiokunnan mielestä erityisen kiinnostava: merkittäviä puutteita ilmeni parlamentin ja komission menettelyissä, joilla on parannettu rakennusten turvallisuutta viime vuosien terrori-iskujen jälkeen. Totesimme, että jotkin puitesopimuksista mahdollistivat työt yhden ainoan toimeksisaajalta saadun tarjouksen perusteella. Ilmeni, että neuvottelumenettelyjä oli toisinaan käytetty niin, että ehdokkaita oli vain yksi tai että tarjouspyyntöä ei ollut julkaistu. Äärimmäistä kiirettä koskeva perustelu mahdollistaa poikkeamisen tavanomaisista hankintasäännöistä. Tilintarkastustuomioistuin katsoo kuitenkin, ettei äärimmäistä kiirettä näytetty toteen, sillä menettelyjen käynnistämiseen kului tosiasiaa useita kuukausia.

Hyvät naiset ja herrat,

Ennen kuin päätän puheeni, korostaisin, että tilintarkastustuomioistuin haluaa kehittää yhteistyötä talousarvion valvontavalioikunnan kanssa kaikilla osa-alueilla. Olemme käytettävissänne tänä aamuna käynnistetyn vastuuvapausmenettelyn aikana. Kerromme myös erittäin mielellämme teille jokaisesta erityiskertomuksestamme, josta olette kiinnostuneita kuulemaan enemmän.

Tämä vuosikertomus eroaa aiemmista. Olemme risteyskohdassa – uusi vaalikausi, yksi jäsenvaltio eroamassa EU:sta ja muut 27 jäsenvaltiota loppusuoralla monivuotisesta rahoituskehyksestä 2021–2027 käytävissä neuvotteluissa. Tänään kuvailemani tarkastustyö osoittaa, että EU:n julkisten varojen käyttö on monista jäljellä olevista ongelmista huolimatta johdonmukaisesti kolmantena peräkkäisenä vuonna täyttänyt korkeat tilivelvollisuutta ja avoimuutta koskevat vaatimukset. Itsetyytyväisyyteen ei silti varmastikaan ole tällä hetkellä aihetta. Odotamme työnsä aloittavan komission ja jäsenvaltioiden jatkavan eteenpäin tällä tiellä. Toivomme kaikkien läsnäolijoiden huolehtivan siitä, että näin myös tapahtuu.

Kiitokset kuulijoille. Kuten tapana on ollut, kollegani Lazaros Lazarou ja minä vastaamme kovin mielellämme kysymyksiinne ja esittämiinne huomioihin.